

Els jueus i l'autoodi

Kurt Lewin

Que l'autoodi existeix entre els jueus és un fet que al no jueu li costa d'entendre, però és ben conegut entre els jueus mateixos. És un fenomen que ha estat observat tothora d'ençà de l'emancipació dels jueus. El professor Lessing tractà aquesta qüestió a Alemanya (1930) en un llibre, *Der Jüdische Selbsthass* ('L'autoodi jueu'). Novel·les com la de Ludwig Lewishon (*Island Within*, 1928), que retrata els jueus de Nova York a la vora dels anys 30, i les de Schnitzler, que tracten dels problemes dels jueus austríacs cap al 1900, tenen coincidències sorprenents quant als problemes que mostren. En països tan diferents com aquests, hi apareixen els mateixos conflictes i els jueus de distintes professions i estrats socials tempen la mateixa gamma de solucions.

L'autoodi dels jueus és alhora un fenomen de grup i un fenomen individual. A Europa, exemples destacats de sentiment hostil d'un grup jueu envers un altre van ser l'actitud dels jueus alemanys i austríacs contra els jueus d'Europa oriental i, més recentment, la dels jueus francesos envers els jueus alemanys. Que els problemes dels jueus a Alemanya es devien a la mala conducta dels jueus d'Europa oriental, era una opinió que sovintejava bastant entre els jueus alemanys. En aquest país, el ressentiment dels jueus hispànics cap als jueus alemanys immigrants i l'hostilitat d'aquests envers els jueus d'Europa oriental serveixen un paral·lelisme inequívoc amb la situació europea.

Parlant en termes d'individus més que no de grups, l'autoodi d'un jueu pot adreçar-se contra els jueus com a grup, contra un sector específic de jueus, contra la seua pròpia família o contra si mateix. Pot dirigir-se contra les institucions jueves, els usos i costums jueus, el parlar dels jueus o els ideals jueus.

Kurt Lewin (Mogilno [Prússia Oriental], 1890 - Boston, 1947), és un dels pares fundadors de la psicologia social, conegut especialment pels seus treballs sobre dinàmica de grups i també per la formulació de la teoria de camp en ciència social i altres aportacions de caire epistemològic. En aquest treball, publicat originalment a la revista Contemporary Jewish Record l'any 1941, fa una elaboració i aplicació del concepte d'autoodi que ha esdevingut clàssica i que ha exercit una gran influència, especialment en els estudis de sociolingüística i, en general, en les recerques sobre relacions asimètriques entre grups humans.

La varietat de formes que pot prendre l'autoodi dels jueus és gairebé infinita. Moltes d'aquestes, i les més perilloses, són una mena d'autoodi indirecte, amagat. Si hagués de donar exemples de menyspreu obert i directe entre jueus, amb prou feines en podria assenyalar uns quants. El més cridaner, per a mi, fou el capteniment d'un refugiat jueu d'elevat nivell cultural, provinent d'Àustria, que es trobà amb una parella de refugiats jueus com ell. Amb un to ple d'odi violent es llançà a la defensa de Hitler adduint les característiques indesitjables dels jueus alemanys.

Però això són incidents poc freqüents. En la majoria dels casos, l'expressió d'odi d'un jueu contra un altre jueu, o contra ell mateix com a jueu, és més subtil. Aquest odi es troba tan barrejat amb uns altres motius que es fa difícil de copsar en els casos particulars si l'autoodi hi està implicat o no. Considerem el cas d'un ateu jueu molt culte que finalment acceptà pronunciar unes paraules al temple. Durant el servei religiós que precedí la seua intervenció m'explicava el malestar que li produïa la visió del *talith* (roba de pregària), i com aquesta aversió li fou inspirada feia ja molt per l'actitud negativa del seu pare cap a la sinagoga. Es tracta d'una forma de sentiment antijueu o simplement de la gran aversió de l'ateu davant la religió? El ric comerciant jueu que es nega a aportar res a una organització benèfica jueva, odia el seu poble o és, simplement, un miserable? El cap jueu d'un departament o d'uns magatzems pot semblar escassament procliu a contractar jueus; però potser està fent realment el màxim que pot donades les circumstàncies.

No és gaire freqüent –tot i que ja passa– que un individu jueu admeta amb franquesa que li repugna la companyia d'uns altres jueus. La majoria de les persones que defugen les associacions jueves tenen «bones raons». Estan tan enfeïnades amb les associacions no jueves que «simplement no tenen temps». El xicot que tria «cultura ètica» o «cristianisme», en comptes de judaisme, us dirà que no és que s'aparte de les coses jueves, sinó que li interessin els valors d'altres grups.

En alguns casos, per descomptat, aquestes «raons» poden ser ben bé raons reals. Però hi ha alguns fets que causen estranyesa. El cònjuge no jueu d'un matrimoni mixt serà sovint molt més realista quant a l'educació dels fills. S'adonarà molt probablement de la necessitat que els fills s'eduquen amb una percepció clara de si formen part o no del grup jueu. El cònjuge jueu pren sovint la posició segons la qual els fills, als Estats Units, poden educar-se tot simplement com a éssers humans. Negarà que el guien els mateixos sentiments que movien molts jueus rics alemanys i austríacs a batejar els seus fills i, a més a més, a tractar de vincular-los tant com fos possible a grups específicament no jueus.

Tanmateix, si l'únic motiu del nostre ateu fos l'aversió envers els símbols de la religió jueva, hauria de sentir la mateixa aversió envers els símbols de qualsevol altra religió organitzada. El fet que no siga aquest el cas indica que una altra cosa subjau al seu comportament. El nen jueu d'una família no practicant que li diu a la seua mare, «Quan veig els jueus vells pregant amb el seu *talith*, em fa content; és com si pregués jo mateix», dóna a entendre que la indiferència religiosa no condueix necessàriament a aquesta mena d'aversió. Per què el comerciant jueu que es nega a contribuir a la causa jueva fa aportacions

abundoses a qualsevol activitat no jueva? Per què els campaments que acullen nens jueus contracten només monitors no jueus i fan un servei religiós cristià els diumenges, però no ensenyen cançons jueves ni fan d'altres activitats jueves?

L'AUTOODI COM A FENOMEN SOCIAL

Hom ha temptat d'explicar l'autoodi jueu com a resultat d'alguns instints humans profunds. Aquest capteniment sembla que és un exemple destacat d'allò que Freud en diu la pulsio autodestructiva o l'«instint de mort». Tanmateix, aquesta mena d'explicació té poc valor. Per què l'anglès no té el mateix nivell d'odi envers els seus compatriotes, o l'alemany envers els altres alemanys, que el jueu envers els altres jueus? Si l'autoodi fos el resultat d'un instint general, caldria esperar que el seu grau depengués només de la personalitat de l'individu. Però el grau d'autoodi del jueu individual sembla que depèn molt més de la seua actitud envers el judaisme que no de la seua personalitat.

L'autoodi dels jueus és un fenomen que té paral·lelisme en molts grups infraprivilegiats. Un dels casos més coneguts, i extremats, d'autoodi es pot trobar entre els negres americans. Els negres distingeixen en el seu grup quatre o cinc estrats, segons la tonalitat de la pell. Com més clara és la pell, més elevat l'estrat. Aquesta discriminació entre ells mateixos arriba tan lluny que una xica de pell més clara pot negar-se a contraure matrimoni amb un home de pell més fosca. Un element d'autoodi molt menys fort, però tot i així ben visible, es pot trobar també en la segona generació d'immigrants grecs, italians, polonesos, i altres, en aquest país.

La dinàmica de l'autoodi i la seua relació amb els fets socials es fa palesa amb un examen una mica més profund. Una noia jueva estudiant a una universitat de renom de l'Oest Mitjà confessa que havia dit als seus amics que els seus pares eren nascuts a Amèrica, malgrat que el pare era un immigrant oriental de primera generació, i parlava amb un fort accent. Ara tenia mala consciència envers el seu pare, el qual realment s'estima molt, i té previst deixar la universitat. Per què ho havia fet, això? S'adonava que si se sabia el seu parentiu, no podria accedir a determinats cercles escollits del campus.

La causa d'aquesta acció contrària al grup familiar és més bé òbvia: l'individu tenia determinades expectatives i objectius de cara al futur. La pertinença al seu grup és vista com un entrebanc per aconseguir aquests objectius. Això motiva una tendència a apartar-se del grup. En el cas de l'estudiant, la situació es resolia en un conflicte amb el lligam psicològic familiar, un conflicte que ella era incapaç de suportar. Ara bé, és fàcil d'adonar-se fins a quin punt la frustració pot conduir a un sentiment d'odi envers el grup del qual es forma part, considerat la font de la frustració.

Una dama jueva que dinava en un restaurant elegant amb un amic no jueu es mostrava molt amoïnada davant l'actitud d'una altra parella de clients que parlaven massa fort i que donaven mostres evidents d'haver begut en excés. Per una o altra raó, tenia la impressió

que podien ser jueus. El seu amic hi va fer una observació que indicava clarament que no ho eren. La dama es va sentir d'allò més alleujada i a partir d'aquell moment es va mostrar més aviat divertida que no amoïnada davant el capteniment esvalotador de la parella. Aquesta mena d'incidents passen quotidianament. El fenomen més cridaner en aquest cas sembla ser una sensibilitat extrema per part de la dona jueva davant el comportament d'uns altres jueus, semblant a la sensibilitat extrema d'una mare davant el comportament d'un fill quan actua en públic. El tret comú entre aquest cas i el de l'estudiant suara esmentada és el sentiment que té l'individu que la seua posició està amenaçada, o el seu futur en risc, pel fet de ser identificat amb un grup determinat.

La sensibilitat en relació amb la conducta d'altres membres d'un grup, però, no és més que l'expressió d'un fet fonamental de la vida de grup, és a dir, la interdependència de destí. És revelador el fet que els jueus que al·leguen haver-se alliberat dels vincles jueus mostren tanmateix, encara, un alt grau de sensibilitat. Això indica que, a desgrat de les seues paraules, aquesta gent és d'alguna manera conscient de la seua realitat social. De fet, la vida, la llibertat i la recerca de la felicitat de qualsevol comunitat jueva a Amèrica i de qualsevol jueu americà individual depèn de manera específica de l'estatus social que tinguen els jueus com a grup en la comunitat més àmplia dels Estats Units. Si Hitler guanya la guerra, aquesta interdependència especial de destí serà el factor determinant més important de la vida de qualsevol jueu individual. Si Hitler la perd, aquesta interdependència serà encara un dels factors dominants de la vida dels nostres fills.

FORCES QUE EMPENYEN I QUE ALLUNYEN DE LA PERTINENÇA DE GRUP

Analíticament, hom pot distingir dues forces que actuen sobre un membre de qualsevol grup, una que l'empeny a formar-ne part i a restar-hi, i una altra que l'allunya del grup. Les fonts de les forces que empenyen a la integració en el grup poden ser de moltes menes: potser l'individu se sent atret per altres membres del grup, potser els altres membres l'interessen, o tal vegada se sent identificat amb els objectius del grup o coincideix amb la seua ideologia, o tal vegada pot estimar-se més formar-ne part que trobar-se sol. De manera semblant, les forces que l'allunyen del grup poden ser resultat d'algun tipus de característiques desagradables del grup mateix, o bé poden ser expressió de l'atractiu més gran exercit per un altre grup.

Si l'equilibri entre les forces que l'empenyen i que l'allunyen és negatiu, l'individu abandonarà el grup si no hi intervenen més factors. En condicions «lliures», doncs, un grup integrarà tan sols aquells membres per als quals les forces positives són més fortes que les negatives. Si un grup no és bastant atractiu per a un nombre suficient d'individus, desapareixerà.

Hem d'adonar-nos, tanmateix, del fet que les forces que empenyen o allunyen del grup no són sempre expressió de les necessitats de la persona. Poden imposar-se a l'individu com a efecte d'alguna mena de poder extern. Dit d'una altra manera, un individu pot veure's forçat contra la seua voluntat a romandre dins d'un grup que voldria abandonar, o pot veure's expel·lit d'un grup del qual voldria formar-ne part. Per exemple, un dictador tanca les fronteres d'un país, de manera que ningú no pot abandonar-lo. Un cercle elegant no deixa entrar-hi molta gent que li agradaria de formar-ne part.

FORCES COHESIVES I DISRUPTIVES EN UN GRUP INFRAPRIVILEGIAT

Un factor important de la puixança de les forces que empenyen o que allunyen del grup és el grau en què la satisfacció de les necessitats pròpies de l'individu és promoguda o entrebancada per la seua pertinença al grup. Alguns grups, com ara les cambres de comerç o els sindicats de treballadors, existeixen amb l'objectiu explícit de promoure els interessos dels seus membres. Per una altra banda, la pertinença a qualsevol grup limita, fins a cert punt, la llibertat d'acció de l'individu. Estar casat i tenir una muller agradable i eficient pot ser una gran ajuda perquè el marit pugui assolir les seues ambicions, però el matrimoni pot ser també un gran entrebanc. En general, hom pot dir que com més l'assoliment dels objectius de l'individu siga promogut o entrebancat pel grup, més probable serà que l'equilibri de forces que l'empenyen o allunyen del grup siga positiu o negatiu.

Aquesta anàlisi permet formular una proposició general amb relació als membres de grups socialment privilegiats o infraprivilegiats. Guanyar estatus és un dels factors més rellevants dels que determinen el comportament de l'individu a la nostra societat. El grup privilegiat, a més, sol oferir més als seus membres i els entrebanca menys que el grup menys privilegiat. Per aquestes raons, els membres de l'elit en qualsevol país tenen un fort equilibri positiu en direcció a romandre dins del grup d'elit. D'altra banda, si un individu vol deixar l'elit, normalment pot fer-ho sense gaires problemes (tot i que n'hi ha excepcions).

El membre d'un grup infraprivilegiat es troba més entrebancat per la seua pertinença al grup. A més, la tendència a guanyar estatus esdevé una força que l'allunya del grup. Alhora, trobem que en el cas dels grups socialment infraprivilegiats, la mobilitat enllà de les seues fronteres és limitada, o fins i tot anul·lada, per la manca de capacitat o per forces externes. La majoria més privilegiada o un sector influent d'aquesta majoria prohibeix la lliure mobilitat. En tot grup infraprivilegiat, així doncs, hi haurà un nombre de membres per als quals l'equilibri de forces que els empenyen i allunyen del grup serà de tal mena que s'estimaran més abandonar-lo. S'hi mantenen dins del grup no per les seues necessitats pròpies, sinó per forces que se'ls imposen. Això té un efecte de gran abast sobre l'atmosfera, estructura i organització de qualsevol grup infraprivilegiat i sobre la psicologia dels seus membres.

LLEIALTAT DE GRUP I XOVINISME NEGATIU

En qualsevol grup hom pot distingir entre estrats que són culturalment més centrals i uns altres de més perifèrics. L'estrat central inclou els valors, hàbits, idees i tradicions que són considerats més essencials i representatius per al grup. Per al músic, això vol dir el músic ideal; per a l'anglès, allò que considera típicament anglès.

La gent que és lleial a un grup tendeix a valorar més els estrats més centrals. Dit d'una altra manera, l'anglès mitjà està «orgullós» de ser anglès i no li agradaria gens de ser considerat no anglès. Sovint hi ha una tendència a sobrevalorar l'estrat central. En aquests casos parlem d'un «americanisme al 100 %» o, més en general, de xovinisme. Però una valoració positiva dels estrats centrals és un resultat lògic de la lleialtat de grup i un factor essencial a l'hora de mantenir unit un grup. Sense aquesta lleialtat, cap grup no pot progressar i millorar.

Els individus que els agradaria abandonar el grup del qual formen part, no tenen aquesta mena de lleialtat. En un grup infraprivilegiat, molts d'aquests individus, tanmateix, es veuen forçats a romandre-hi. Com a resultat, trobem en tot grup infraprivilegiat un cert nombre de persones que s'avergonyeixen de pertànyer-hi. En el cas dels jueus, qui té aquesta actitud mirarà d'allunyar-se tan aviat com puga de les coses jueves. En la seua escala de valors *no* situarà en un nivell particularment elevat aquells hàbits, aparences o maneres de fer que considera com a especialment jueves; les situarà en un nivell més aviat baix. Mostrarà un «xovinisme negatiu».

Aquesta situació es veu molt agreujada pel fet següent: una persona per a la qual el balanç siga negatiu s'allunyarà tant del centre de la vida jueva com ho permeta la majoria exterior. Ensopegarà amb aquesta barrera i es trobarà en un estat de frustració constant. Realment, se sentirà més frustrat que els membres del grup minoritari que es troben psicològicament bé al si del grup. Sabem per la psicologia experimental i la psicopatologia que aquesta mena de frustració condueix a un estat permanent d'elevada tensió amb una tendència generalitzada a l'agressió. L'agressió, lògicament, hauria d'adreçar-se a la majoria, que és la que impedeix al membre de la minoria d'abandonar el seu grup. Tanmateix, la majoria té, als ulls d'aquestes persones, un estatus més alt. I, a més, la majoria és massa poderosa per a ser atacada. Els experiments han mostrat que, en aquestes condicions, es molt probable que l'agressió s'adrece contra el grup propi o contra un mateix.

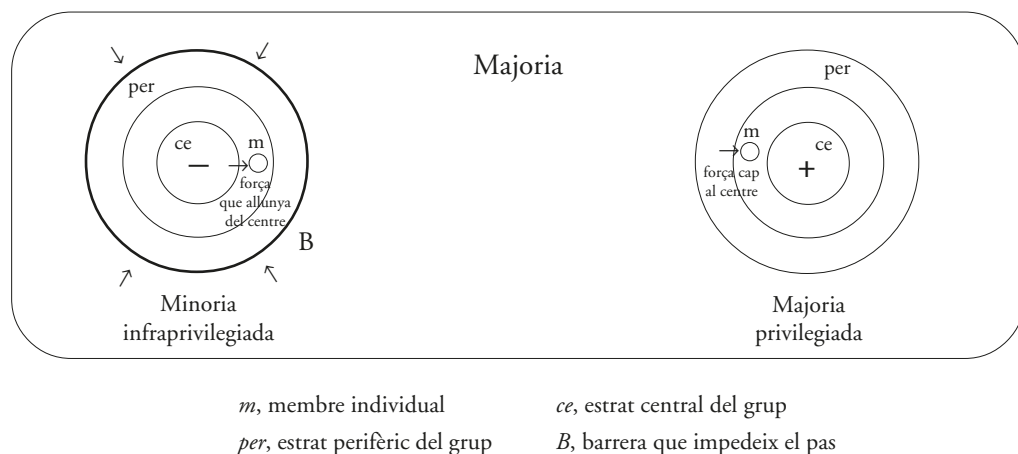
EL PODER DE LES ACTITUDS DEL GRUP PRIVILEGIAT

La tendència a l'agressió contra el grup propi, en aquestes circumstàncies, es veu reforçada per un factor addicional. Mark Twain narra la història d'un negre que fou criat com si fos un nen blanc. Quan es girava contra la seua mare de la manera més brutal i més covard, la mare li deia: «Això és el negre que portes a dins». En altres paraules: la mare havia acceptat el veredict de l'home blanc a l'hora de caracteritzar alguns dels pitjors trets com a típics dels negres.

És ben conegut per la sociologia que els membres dels estrats socials inferiors tendeixen a acceptar les maneres, valors i ideals dels estrats superiors. En el cas dels grups infraprivilegiats, això vol dir que les seues opinions sobre ells mateixos estan molt influïdes per la baixa estimació que els té la majoria. Aquesta infiltració de les opinions i valors dels que Maurice Pekarsky n'ha dit els «guardabarreres» reforça necessàriament la tendència del jueu amb un equilibri negatiu a allunyar-se de les coses jueves. Com més típicament jueva siga una persona, o com més típicament jueu siga un símbol cultural o un model de conducta, més desagradable li semblarà. Com que és incapaç d'allunyar-se del tot de les seues connexions jueves i del seu passat jueu, l'odi es gira contra si mateix.

ORGANITZACIÓ DELS GRUPS INFRAPRIVILEGIATS

Els membres de la majoria estan acostumats a considerar la minoria com un grup homogeni que poden caracteritzar fent servir un estereotip com ara «els jueus» o «els negres». S'ha posat de relleu que aquest estereotip es crea en l'etapa de creixement de l'infant per l'ambient social al si del qual creix, i que el grau de prejudici és pràcticament independent de l'abast i el tipus d'experiència real que l'individu haja tingut amb membres del grup minoritari.

Realment, *tot* grup, incloent tots els grups infraprivilegiats econòmicament o de qualsevol altra manera, conté un cert nombre d'estrats socials al seu si. Existeix, tanmateix, la diferència següent entre l'estructura típica d'un grup privilegiat i d'un altre d'infraprivilegiat. Les forces que actuen sobre el membre individual (*m*) d'un grup privilegiat es dirigeixen cap als estrats centrals d'aquest grup. Les forces que actuen sobre el membre d'un grup infraprivilegiat es dirigeixen enfora de l'àrea central, cap a la perifèria del grup i, si és possible, cap a l'estatus encara més alt de la majoria. El membre abandonaria el grup si

la barrera que imposa la majoria no li impedis de fer-ho. La figura adjunta representa la situació psicològica d'aquells membres del grup infraprivilegiat que tenen un equilibri bàsicament negatiu. És l'estructura d'un grup de persones que es giren fonamentalment contra elles mateixes.

No hi ha dubte que l'organització efectiva d'un grup es fa més difícil com més gran és el nombre dels seus membres que tenen un equilibri negatiu, i com més fort siga aquest balanç negatiu. És un fet ben conegut que la tasca d'organitzar un grup infraprivilegiat econòmicament o d'una altra manera és entrebancada seriosament pels membres del grup l'objectiu real dels quals és d'abandonar-lo més que no pas de promoure'l. Aquest conflicte molt profund d'objectius al si d'un grup infraprivilegiat no està sempre clar per als seus membres. Però hi ha una raó que explica per què fins i tot un grup infraprivilegiat nombrós, que podria aconseguir la igualtat de drets si fos capaç d'unir-se en l'acció, pot ser mantingut més aviat fàcilment en una posició inferior.

LÍDERS PERIFÈRICS

És particularment perjudicial per a l'organització i acció d'un grup minoritari el fet que alguns tipus de líders hagen de sorgir necessàriament del seu si. En qualsevol grup els sectors que tenen possibilitats d'assolir el lideratge són aquells que tenen més èxit en general. En un grup minoritari, els membres que tenen èxit econòmic, o que s'han distingit en la seua professió, solen assolir un grau més alt d'acceptació per part del grup majoritari. Això els situa culturalment en la perifèria del grup infraprivilegiat i fa més probable que siguin persones «marginals». Sovint tenen un equilibri negatiu i mostren especial avidesa a no posar en risc les seues «bones relacions» per un contacte massa estret amb aquells sectors del grup infraprivilegiat que no són acceptables per la majoria. Tanmateix, molt sovint són cridats a assumir el lideratge del grup infraprivilegiat en raó del seu estatus i poder. Ells mateixos es mostren usualment proclius a acceptar un paper dirigent en la minoria, en part com a substitució de l'augment d'estatus en la majoria, i en part perquè aquest paper dirigent els permet tenir i mantenir un contacte addicional amb la majoria.

Com a resultat de tot plegat trobem el fenomen, més aviat paradoxal, d'allò que podríem anomenar «líder perifèric». En comptes de tenir un grup encapçalat per persones orgulloses del grup, que desitgen restar-hi i promoure'l, ens trobem davant líders de minories que es mostren poc entusiastes amb el seu grup, i que potser, sota una capa més aviat prima de lleialtat, el que s'estimarien més és d'allunyar-se'n, o bé poden tractar d'usar el seu poder directament per a actes de xovinisme negatiu. Havent assolit un status relativament satisfactori entre els no jueus, aquests individus es preocupen sobretot per mantenir l'*status quo* i per això malden per aturar qualsevol acció susceptible d'atraure l'atenció dels no jueus. Mai no se'ls acudiria d'acusar Knudsen de «doble lleialtat» per presidir un acte americanodanès, però estan tan avesats a mirar-se els esdeveniments jueus amb ulls

antisemites que tenen por de l'acusació de doble lleialtat en el cas de qualsevol acció manifestament jueva. Si hi ha «perill» que un jueu siga nomenat membre del Tribunal Suprem, no dubtaran a advertir el president contra aquesta possibilitat.

Com s'ha dit al començament, pot ser difícil determinar en un cas donat on se situa exactament la frontera entre el xovinisme jueu, una lleialtat normal, i el xovinisme negatiu. Tanmateix, la nostra anàlisi hauria d'aclarir que una manera de fer que s'amaga, poc valenta i gens adequada (perquè no és realista), naix de les mateixes forces del xovinisme negatiu o de la por que l'autoodi. De fet, és una de les variants més nocives de l'autoodi dels jueus.

Hi ha indicis que el percentatge d'aquesta mena de gent entre els dirigents de la comunitat jueva americana ha augmentat d'ençà de la primera guerra mundial. A desgrat de les conseqüències desastroses que ha tingut aquesta política per als jueus d'Alemanya, a hores d'ara hi ha a Amèrica, probablement, més jueus que tenen un equilibri negatiu que en 1910.

Per una altra banda, l'evolució a Palestina, la història recent dels jueus europeus i l'amenaça del hitlerisme, tot plegat ha fet que les coses estiguen molt més clares. Uns pocs jueus, com l'infame capità Naumann a Alemanya, s'han fet ells mateixos feixistes sota l'amenaça del feixisme. En canvi, molts jueus que havien perdut el contacte amb el judaisme hi retornen ara sota l'amenaça del nazisme a Europa. La història de les revolucions ens ensenya que els dirigents més actius i eficients dels infraprivilegiats han estat alguns individus que abandonaren els grups privilegiats i que voluntàriament lligaren la seua sort a la de la minoria. Aquesta gent ha hagut de tenir, per la raó que fos, un equilibri positiu particularment intens de forces a favor d'un grup i en contra de l'altre. El fet que hom trobàs líders eficients entre aquells que han retornat als rengles dels jueus conscients seria coherent amb l'experiència històrica.

QUÈ ES POT FER DAVANT L'AUTOODI DELS JUEUS?

L'autoodi apareix com un fenomen psicopatològic i prevenir-lo podria semblar que és, sobretot, feina del psiquiatre. Tanmateix, la psicologia moderna sap ben bé que molts fenòmens psicològics no són una altra cosa que l'expressió de la situació social en què es troba l'individu mateix. En uns pocs casos, l'autoodi dels jueus pot ser resultat d'una personalitat neuròtica o anormal en un altre sentit, però en la majoria dels casos es tracta d'un fenomen present en persones que gaudeixen d'una salut mental totalment normal. Dit d'una altra manera, es tracta d'un fenomen psicosocial, per bé que sol influir profundament la personalitat en el seu conjunt. De fet, sovint els trets neuròtics en els jueus són resultat, exactament, de la seua falta d'ajustament a aquesta mena de problemes de grup.

L'autoodi dels jueus només desapareixerà quan s'haurà assolit una igualtat real d'estatus amb els no jueus. Només llavors minvarà l'animadversió al grup propi fins assolir les proporcions relativament insignificants que són característiques del grup majoritari. Un sa

sentit autocrític el substituirà. Però això no vol dir que no es pugui fer res mentrestant. Al cap i a la fi, hi ha moltíssims jueus que no en són gens, d'antisemites.

L'única via per a evitar l'autoodi dels jueus en les seues diverses formes és propiciar un canvi en l'equilibri negatiu de forces favorables i contràries al grup jueu, fer que esdevingui un equilibri positiu, generar lleialtat cap al grup propi en comptes de xovinisme negatiu. Ara com ara som incapaços d'estalviar-los als altres jueus i als nostres fills els inconvenients derivats de la seua condició de jueus. Tanmateix, podem tractar de bastir un tipus d'educació jueva tant pel que fa als infants com als adults que contraresti el *sentiment d'inferioritat* i el *sentiment de por* que són les fonts més importants de l'equilibri negatiu.

El sentiment d'inferioritat del jueu no és més que un indicatiu del fet que veu les coses jueves amb els ulls de la majoria adversa. Recorde que quan era un adolescent em corpenia profundament la idea que l'acusació dirigida contra els jueus en el sentit que eren incapaços d'una obra constructiva, podia ser veritat. Sé que molts adolescents que es fan grans enmig d'una atmosfera de prejudici tenen sentiments pareguts. Avui, un jove jueu que faci tasques de vigilància a Palestina es troba en una situació infinitament millor. Siga quina siga l'opinió que es pugui tenir sobre el sionisme com a programa polític, ningú que haja observat de prop els jueus alemanys durant les fatídiques primeres setmanes després de l'accés de Hitler al poder negarà que milers de jueus alemanys foren salvats del suïcidi només pel famós article del *Jüdische Rundschau*, amb els titulars «Jasagen zum Judentum» ('Afirmem la nostra judeïtat'). Les idees que s'hi expressaven foren el punt d'unió i la font de força per a sionistes i no sionistes alhora.

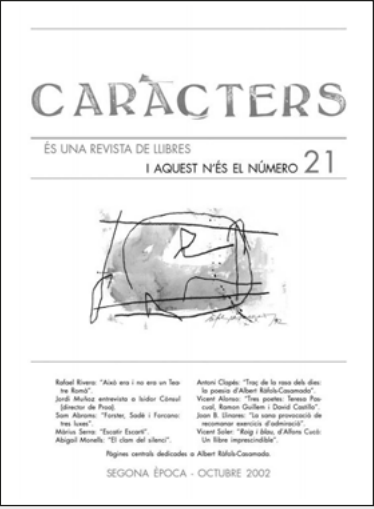
Per contrarestar la por i fer l'individu fort per enfrontar-se al que pugui oferir el futur no hi ha res de més important que una pertinença clara i plenament acceptada a un grup la sort del qual té un significat positiu. Una d'aquestes possibles fonts de força és una visió de llarg abast que incloga el passat i el futur de la vida jueva, i que lligui la solució del problema de la minoria al problema del benestar de tots els éssers humans. Un sentiment fort de formar part integrant del grup i tenir una actitud positiva envers aquest és, per als infants i els adults ensems, la condició suficient per defugir actituds basades en l'autoodi.

Bastir aquest sentiment de pertinença de grup sobre la base de la responsabilitat activa envers els altres jueus hauria de ser un dels objectius més importants de la tasca pedagògica jueva. Això no significa que hom pugui crear en els nostres infants un sentiment de pertinença *forçant-los* a anar a l'escola dominical, o *Heder*. Aquesta mena de procediment significa l'establiment, en la primera infantesa, de la mateixa pauta de pertinença forçada al grup que és característica de la situació psicològica dels xovinistes negatius i que sens dubte afavorirà a llarg termini exactament aquesta actitud. Massa joves jueus han estat apartats del judaisme per un excés de *Heder*. Els nostres fills haurien d'entrar en contacte amb la vida jueva d'una manera que frases del tipus «aquesta persona té aspecte jueu» o «es comporta com un jueu» tinguessen una connotació més aviat positiva que negativa. Això implica que l'escola religiosa jueva ha de ser menada a un nivell comparable, si més no, als estàndards pedagògics de la resta d'escoles.

Probablement el grup en el seu conjunt es veuria molt reforçat, en el sentit organitzatiu, si fos possible que ens alliberàssim dels xovinistes negatius. Això no és possible, però. I tanmateix podria ser factible d'apropar-nos més a una situació en què la pertinença al grup jueu estiga basada –almenys pel que fa a nosaltres– en la voluntat de l'individu d'acceptar la responsabilitat activa i el sacrifici pel grup. En la meua opinió, els jueus han fet una gran errada en acceptar que per tenir un gran nombre d'adherents cal exigir el mínim possible als individus. Els grups forts no funcionen d'aquesta manera, sinó més aviat de la contrària. Podríem aprendre alguna cosa, per exemple, del grup catòlic. Realment, és molt probable que demanar esperit d'autosacrifici a l'individu ajude a fer minvar l'autoodi.

Cal fer esment d'un darrer punt. Molts jueus semblen creure que el prejudici antijueu desapareixeria si tothom es comportàs d'una manera correcta. Ara bé, tot indica que aquests dos fets tenen ben poca relació entre si. Els pares jueus estan avesats a insistir més que els altres pares en la importància de captenir-se de manera adequada en públic. Aquesta insistència és un dels orígens de la sensibilitat extrema davant el comportament dels altres jueus a què hem fet referència anteriorment, i una font d'autoqüestionament i tensió permanent. Com més aprenga l'individu a entendre la qüestió jueva com un problema social i no com un problema individual, de bona conducta, carregant així amb un doble llast, més capaç serà d'actuar amb normalitat i llibertat. Aquesta normalització de la tensió és, probablement, la condició més important de l'eliminació de l'autoodi dels jueus. □

Traducció de Gustau Muñoz

CARÀCTERS

REVISTA DE LLIBRES

Núm. 21 Octubre 2002

Rafael Rivera: «Això era i no era un Teatre Romà».
Jordi Muñoz entrevista a Isidor Cònsul (director de Proa).
Sam Abrams: «Forster, Sadé i Forcano: tres luxes».
Màrius Serra: «Escatir Escartí».
Abigail Monells: «El clam del silenci».
Antoni Clapés: «Traç de la rasa dels dies: la poesia d'Albert Ràfols-Casamada».
Vicent Alonso: «Tres poetes: Teresa Pascual, Ramon Guillel i David Castillo».
Joan B. Llinares: «La sana provocació de recomanar exercicis d'admiració».
Vicent Soler: «Roig i blau, d'Alfons Cucó: Un llibre imprescindible».
Pàgines centrals dedicades a Albert Ràfols-Casamada.

Publicació Trimestral:
gener · abril · juny · octubre

Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana
 Av. Blasco Ibáñez 32 - 46010 València Tel.: 96 386 40 90 Fax: 96 386 44 93 e.mail: Vicent.Alonso@uv.es